

Grzegorz Lorek

**GAWRON (CORVUS FRUGILEGUS) W POŁUDNIOWEJ
CZĘŚCI WOJEWÓDZTWA LESZCZYŃSKIEGO**

Rock (Corvus frugilegus) in the southern part of Leszno district

Gawron (*Corvus frugilegus*) jest w Polsce średnio licznym, a lokalnie nielicznym gatunkiem lęgowym nizu (Tomiałojć 1990). Jego rozmieszczenie i liczebność w skali całego kraju zostały przedstawione przez Dyrca (1966) i Józefika (1976). Inne opracowania przedstawiające rozmieszczenie i zagęszczenie lokalnych populacji gawrona dotyczyły głównie populacji miejskich (np. Bereszyński 1975; Grodziński 1976, 1980). Nieliczne są natomiast informacje o sytuacji tego gatunku na większych obszarach, zwłaszcza krajobrazu rolniczego (Luniak 1972; Adamiak 1973; Jakubiec 1980; Hordowski 1989; Kopij 1989).

Niniejsza praca przedstawia rozmieszczenie i liczebność kolonii gawrona w południowej części województwa leszczyńskiego.

Teren badań, materiał i metody

Badania przeprowadzono w południowej części województwa leszczyńskiego na obszarze 600 km². Objęły one sześć kwadratów (każdy o boku 10 x 10 km) siatki geograficznej UTM (Universal Transverse Mercator) (XT 2 — a2, a3, a4, b2, b3, b4). Teren badań w całości leży na terenie Niziny Południowo-wielkopolskiej i stanowi typowy krajobraz rolniczy Wielkopolski. Znajdowały się na nim 132 miejscowości, w tym 5 małych miast liczących po około 3 tys. mieszkańców: Bojanowo, Krobia, Miejska Górka, Poniec i Rydzyna.

Zasadnicze badania przeprowadzono w roku 1987, kiedy to w kwietniu skontrolowano wszystkie miejscowości na terenie badań. Podczas kontroli prowadzono jednocześnie wywiad z mieszkańcami o istnieniu ewentualnych kolonii poza terenami zabudowanymi.

Liczebność gawronów

Na badanym terenie stwierdzono 15 kolonii lęgowych i jedno pojedyncze gniazdo, skupiających 1548 gniazd gawrona. Średnia wartość zagęszczenia populacji wynosi 2,6 par/km² i jest zbliżona do danych z innych regionów kraju. W powiecie Jarocin zagęszczenie to wynosiło 1,4 pary/km² (Adamiak 1973), w powiecie Siedlce — 2,14 pary/km² (Luniak 1972), w dawnych powiatach nyskim i prudnickim — 1,5 pary/km² (Kopij 1989), a w powiecie Września w latach 1970-84 od 0,5 do 2 par/km² (Tomiałojć 1990). Jedyne wartości podawane przez Hordowskiego (1989) dla województwa przemyskiego były dużo wyższe (7,9 pary/km²), ale jest to najwyższe stwierdzone zagęszczenie w kraju.

Wielkość kolonii

Wielkość stwierdzonych kolonii wahała się od 3 do 485 gniazd (tab. 1). Stwierdzono też gniazdowanie pojedynczej pary w Gostkowie.

Najwięcej (10) kolonii znajdowało się w przedziale kolonii średnich, liczących od 21 do 149 gniazd. Najmniej (2) było kolonii dużych, liczących powyżej 150 gniazd i kolonii małych, poniżej 20 par (3). Zbliżony rozkład wielkości kolonii lęgowych gawrona podawał Luniak (1972) i Adamiak (1973).

Lokalizacja kolonii

Wszystkie kolonie znajdowały się w obrębie zabudowań ludzkich. 6 zlokalizowanych było w miastach (40%) (Bojanowo, Krobia, Miejska Górka i Rydzyna), a pozostałe 9 we wsiach.

Najwięcej kolonii było zlokalizowanych na pojedynczych drzewach (luźno rosnące drzewa między zabudowaniami ludzkimi).

Tab. 1. Rozmieszczenie kolonii i liczebność gawrona w 1987 r. w południowej części woj. leszczyńskiego.

Tab. 1. Distribution of colonies and abundance of rook in the southern part of Leszno district in 1987.

Nr	Miejscowość Locality	Pojedyncze drzewa Single trees		Park wiejski Village park
		Liczba gniazd Number of nests	Liczba drzew Number of trees	Położenie kolonii Situation of the colony
1.	Bojanowo	61	23	pojedyncze drzewa
2.	Bojanowo	37	18	pojedyncze drzewa
3.	Czernina Dolna	78	41	park wiejski
4.	Golina Wielka	485	82	park wiejski
5.	Gostkowo	1	1	pojedyncze drzewo
6.	Kłoda	20	3	pojedyncze drzewa
7.	Kłoda	3	1	pojedyncze drzewo
8.	Krobia	336	109	pojedyncze drzewa
9.	Krobia	5	3	pojedyncze drzewa
10.	Ligota	79	11	park wiejski
11.	Łęka Wielka	30	11	park wiejski
12.	Miejska Górka	64	16	pojedyncze drzewa
13.	Pudliszki	113	18	park wiejski
14.	Rokosowo	71	13	park wiejski
15.	Rydzyzna	111	44	pojedyncze drzewa
16.	Rydzyzna — PKP	54	3	pojedyncze drzewa
R a z e m Total		1548	397	

Lokalizacja gniazd

Gniazda były zakładane na 15 gatunkach drzew. Zdecydowanie dominowały: dąb, lipa, topola, klon i jesion (1205 gniazd; 77,8% wszystkich gniazd). Taki rozkład nie wydaje się być jednak efektem specjalnej wybiórczości ze strony tego gatunku, a spowodowany jest raczej takim rozkładem liczebności poszczególnych gatunków drzew. Dęby i lipy są najliczniejszymi

gatunkami w parkach wiejskich, a pojedyncze drzewa wśród zabudowy to przede wszystkim topole.

Liczba gniazd na jednym drzewie wahała się od 1 do 52 ($\bar{x} = 3,9$ gniazda).

Liczba drzew zajętych przez kolonię wynosiła od 1 do 109 ($\bar{x} = 26,4$ drzewa).

Piotrowi Sibińskiemu dziękuję za pomoc w pracach terenowych.

LITERATURA

- ADAMIAK W., 1973. Kolonie lęgowe gawrona (*Corvus frugilegus*) w powiecie Jarocin w 1972 roku. Not. Orn. 14: 61—67.
- BERESZYŃSKI A., 1975. Dynamika liczebności par lęgowych gawrona (*Corvus frugilegus* L.) w Łodzi i Lublinie w latach 1970—1973. Rocz. AR Poznań 87, Orn. Stos. 8—10: 13—21.
- DYRCZ A., 1966. Rozmieszczenie kolonii gawrona (*Corvus frugilegus* L.) w Polsce. Acta orn. 9: 227—240.
- GRODZIŃSKI Z., 1976. Rooks *Corvus frugilegus* Linnaeus, 1758, in one of the Cracow Parks. Acta Zool. Crac. 21: 35—46.
- GRODZIŃSKI Z., 1980. Nesting of Rooks *Corvus frugilegus* Linnaeus 1758, in the Cracow Area. Acta Zool. Crac. 24: 501—538.
- JAKUBIEC Z., 1980. Zagęszczenie i dynamika populacji lęgowej gawrona (*Corvus frugilegus* L.) w krajobrazie rolniczym Wielkopolski. Ochr. Przyr. 43: 291—298.
- JÓZEFIK M., 1976. Występowanie gawrona (*Corvus frugilegus* L.) w Polsce. I. Struktura przestrzenna i mechanizmy samoregulacyjne populacji. Acta orn. 15: 339—482.
- KOPIJ G., 1989. Gawron — *Corvus frugilegus*. Ptaki Śląska 7: 132.
- LUNIAK M., 1972. Rozmieszczenie kolonii gawrona (*Corvus frugilegus* L.) w powiecie Siedlce (woj. warszawskie). Acta orn. 13: 425—449.
- TOMIAŁOJC L., 1990. Ptaki Polski — rozmieszczenie i liczebność. PWN, Warszawa.

Summary

The paper gives information about distribution and abundance of rook in the southern part of Leszno district (Wielkopolska, Western Poland), on an area of 600 sq km of farmland with 127 villages and 5 towns of about 3 thousand inhabitants each.

1547 pairs breeding in 15 colonies and one pair nesting alone were found (Tab. 1). Density of breeding pairs was 2.6 pairs/sq km. All the colonies were located within human settlements. Most colonies were of middle size, 21 to 149 nests.

Adres autora:

ul. Kusza 26

64-125 P o n i e c